

УДК 322.2316.74:2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-2-2>**Яна КОНДРАТЮК,***orcid.org/0009-0009-1362-9346**студентка III курсу факультету культури та мистецтв
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) yana.kondraruk@gmail.com***Віктор ШОСТАК,***orcid.org/0000-0002-4837-9633**кандидат історичних наук,
доцент кафедри культурології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) shostakvictor4@gmail.com***Наталія СТОЛЯРЧУК,***orcid.org/0000-0003-4331-7051**кандидат філософських наук,
доцент кафедри культурології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) natalia100lyarchuk@gmail.com*

РЕЛІГІЯ В КУЛЬТУРІ АМЕРИКИ: РОЛЬ РЕЛІГІЙНИХ ТРАДИЦІЙ У ФОРМУВАННІ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

У статті досліджується вплив релігійних традицій на формування моральних цінностей в духовній культурі американського суспільства. Історично Сполучені Штати Америки розвивалися як країна, де релігія відігравала визначальну роль у становленні громадянського суспільства, формуванні правових норм і культурної ідентичності. Автори аналізують, яким чином релігійні переконання сприяли формуванню таких моральних чеснот як свобода, справедливість, солідарність, толерантність і відповідальність.

У дослідженні відстежується історична ретроспектива впливу релігійних традицій на американське суспільство, починаючи від перших поселенців-пуритан, які заклали основи морального кодексу американців. Зокрема, аналізується, як протестантська етика, заснована на працелюбності, дисципліні та особистій відповідальності, вплинула на економічний і соціальний розвиток країни. Автори також досліджують роль католицьких, юдейських та мусульманських громад, які згодом стали важливими учасниками формування багатоконфесійного американського суспільства.

Окрім цього, у статті розглядається сучасний стан релігійності в США, зокрема процеси секуляризації та зростання релігійного плюралізму. Аналізуються сучасні соціологічні дослідження, що демонструють зміну ставлення американців до релігії та моральних норм у XXI столітті. Особлива увага приділяється впливу релігійних цінностей на політичне життя, соціальні ініціативи та громадські рухи, а також на дебати щодо моральних і правових аспектів таких питань, як аборти, одностатеві шлюби, евтаназія, свобода слова та освіта. Також у статті розглядається тенденція впливу мас-медійного простору та соціальних мереж на трансформацію релігійних і моральних поглядів сучасних американців.

У висновках автори підкреслюють: попри секуляризаційні тенденції, релігія продовжує відігравати значну роль у формуванні моральних принципів та соціальних норм в культурі Америки. Релігійні цінності залишаються важливим чинником у розбудові громадянської свідомості, сприяють збереженню соціальної стабільності та формуванню відповідального суспільства. Загалом, майбутнє релігійного впливу на американську моральність значною мірою залежатиме від здатності релігійних інституцій адаптуватися до викликів сучасного світу, зберігаючи при цьому свою традиційну роль у суспільстві.

Ключові слова: релігія, моральні цінності, культура Америки, релігійні традиції, секуляризація, соціальна етика, релігійний плюралізм, громадянське суспільство.

Yana KONDRATYUK,

orcid.org/0009-0009-1362-9346

*3rd year student of the Faculty of Culture and Arts
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) yana.kondraruk@gmail.com*

Viktor SHOSTAK,

orcid.org/0000-0002-4837-9633

*Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department of Cultural Studies
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) shostakvictor4@gmail.com*

Nataliia STOLIARCHUK,

orcid.org/0000-0003-4331-7051

*Candidate of Philosophy Sciences,
Associate Professor at the Department of Cultural Studies
Lesia Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) natalia100lyarchyk@gmail.com*

RELIGION IN AMERICAN CULTURE: THE ROLE OF RELIGIOUS TRADITIONS IN THE FORMATION OF MORAL VALUES

The article examines the influence of religious traditions on the formation of moral values in the spiritual culture of American society. Historically, the United States of America developed as a country where religion played a decisive role in the formation of civil society, the formation of legal norms and cultural identity. The authors analyze how religious beliefs contributed to the formation of such moral virtues as freedom, justice, solidarity, tolerance and responsibility.

The study traces the historical retrospective of the influence of religious traditions on American society, starting from the first Puritan settlers, who laid the foundations of the moral code of Americans. In particular, it analyzes how the Protestant ethic, based on hard work, discipline and personal responsibility, influenced the economic and social development of the country. The authors also examine the role of Catholic, Jewish and Muslim communities, which later became important participants in the formation of a multi-confessional American society.

In addition, the article examines the current state of religiosity in the United States, in particular the processes of secularization and the growth of religious pluralism. Modern sociological studies are analyzed, demonstrating the change in the attitude of Americans to religion and moral norms in the 21st century. Particular attention is paid to the influence of religious values on political life, social initiatives and public movements, as well as on debates on the moral and legal aspects of such issues as abortion, same-sex marriage, euthanasia, freedom of speech and education. The article also examines the trend of the influence of the mass media and social networks on the transformation of the religious and moral views of modern Americans.

In the conclusions, the authors emphasize: despite secularization trends, religion continues to play a significant role in the formation of moral principles and social norms in American culture. Religious values remain an important factor in the development of civic consciousness, contribute to the preservation of social stability and the formation of a responsible society. In general, the future of religious influence on American morality will depend largely on the ability of religious institutions to adapt to the challenges of the modern world while maintaining their traditional role in society.

Key words: religion, moral values, American culture, religious traditions, secularization, social ethics, religious pluralism, civil society.

Постановка проблеми. Історично культура Америки розвивалася під впливом різних релігійних традицій, зокрема протестантизму, католицизму, юдаїзму, ісламу та інших течій. Релігійні громади не лише сприяли духовному вихованню громадян, а й впливали на політичні, соціальні та економічні процеси в країні.

Однак, у сучасному американському суспільстві спостерігаються значні зміни в релігійності населення, пов'язані із секуляризацією, зростанням релігійного плюралізму та поширенням

індивідуалізованих форм духовності. Це породжує низку важливих питань: наскільки сильний вплив релігійних традицій на моральні цінності сучасних американців? Чи залишаються релігійні принципи основою етичних норм у суспільстві, чи їх поступово замінюють світські ідеї? Як відбувається взаємодія між релігійними віруваннями та суспільними змінами, зокрема у сферах освіти, політики та соціальної справедливості?

Актуальність цієї проблеми зумовлена тим, що моральні орієнтири суспільства безпосередньо

впливають на розвиток правової системи, громадянської відповідальності, міжособистісних відносин і соціальної згуртованості. Дослідження ролі релігійних традицій у формуванні моральних цінностей дає змогу зрозуміти, як історичні та сучасні релігійні тенденції визначають соціокультурну динаміку в США, а також окреслити можливі сценарії подальшого розвитку морально-етичних засад американської культури.

Таким чином, необхідність дослідження цієї теми полягає у виявленні взаємозв'язку між релігійними традиціями та моральними цінностями в сучасній Америці, аналізі змін у релігійній картині суспільства та оцінці наслідків цих змін для соціокультурного розвитку країни.

Аналіз досліджень. Дослідження впливу релігії на трансформації моральних цінностей в культурі Америки має міждисциплінарний характер і здійснюється науковцями з різних галузей гуманітаристики – соціології, релігієзнавства, культурології, історії та філософії. Фундаментальними для дослідження стали ідеї Макса Вебера, який у своїй роботі *«Протестантська етика і дух капіталізму»* обґрунтував роль протестантських цінностей у формуванні американської ідентичності та економічної етики (М. Вебер).

Серед відомих сучасних американських дослідників, які вивчали проблематику впливу релігії на формування моральних принципів і норм в культурі Америки, варто згадати Роберта Белла, який розглядає релігію як ключовий чинник формування соціальної згуртованості та громадянських цінностей. Водночас він зазначає, що у ХХІ столітті відбувається зсув у бік секулярних ідеалів, що трансформує моральні підвалини суспільства (R. Bellah). Соціолог Роберт Патнем відомий своїми дослідженнями соціального капіталу. У своїй праці *«Bowling Alone»* він аналізує роль релігійних організацій у формуванні соціальних зв'язків та їхній вплив на громадянську активність і моральні цінності (R. Putnam). Соціолог релігії Крістіан Сміт провів численні дослідження щодо релігійності молоді та її моральних переконань. Його роботи, такі як *«American Evangelicalism: Embattled and Thriving?»* та *«Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers»*, глибоко аналізують вплив релігійних традицій на моральний розвиток (Ch. Smith). Цікавими з точки зору нашого дослідження є ідеї Девіда Брукса, який часто пише про моральні, соціальні та політичні питання. У своїх книгах, зокрема *«ДНК особистості»*, він досліджує історичні та філософські корені моральних цінностей в американській культурі, включаючи вплив релігійних

ідей (Д. Брукс). Це лише деякі з багатьох американських дослідників, які зробили значний внесок у розуміння ролі релігії у формуванні моральних цінностей в американській культурі. Їхні дослідження охоплюють широкий спектр тем, від індивідуальних моральних переконань до впливу релігійних організацій на суспільні норми та політику.

Важливими для вирішення окресленої у статті проблематики стали результати регулярних досліджень сучасних авторитетних дослідницьких соціологічних центрів, зокрема Pew Research Center та Gallup, які підтверджують значні зміни у ставленні американців до релігії (Pew Research Center, А. Якобчук). Зокрема у них відзначається тенденція до зменшення рівня релігійності, особливо серед молодого покоління, водночас йдеться про збереження впливу традиційних релігійних норм на суспільну мораль.

В Україні також є когорта науковців, які досліджують вплив релігії на різні аспекти духовного життя суспільства, хоча безпосереднє фокусування саме на формуванні моральних цінностей в культурі Америки є менш поширеним, ніж дослідження релігійності в українському контексті. Однак, українські релігієзнавці, соціологи та філософи торкаються цієї теми в процесі порівняльних досліджень або аналізу загальних тенденцій впливу релігії на культуру. Серед українських дослідників, чиї роботи можуть бути релевантними (хоча й не завжди прямо присвячені американському контексту), можна назвати Анатолія Колодного, Людмилу Филипович, Віктора Єленського, Марію Габлевич, Василя Деревінського. Важливо зазначити, що українські дослідники зосереджуються на релігійній ситуації в Україні, її історії та впливі на українську культуру. Однак, їхні теоретичні та методологічні підходи можуть бути застосовані й до аналізу впливу релігії на формування моральних цінностей в інших культурних контекстах, включаючи американський.

Загалом, аналіз наявних досліджень свідчить про те, що, незважаючи на зростання секуляризації, релігія продовжує відігравати важливу роль у формуванні етичних принципів та соціальних норм, впливаючи на правову систему, освіту та політичну культуру США.

Мета статті – здійснити аналіз впливу релігійних традицій на формування моральних цінностей в культурі Америки та виявити трансформації релігійності американського суспільства в контексті сучасних соціокультурних змін.

Виклад основного матеріалу. Релігія відіграла визначальну роль у становленні культури Америки та формуванні моральних норм амери-

канського суспільства. Від перших європейських поселенців до сучасної багатоконфесійної Америки релігійні традиції впливали на соціальні, правові та культурні процеси в країні.

Засновники перших колоній у Північній Америці, зокрема пуритани, керувалися протестантською етикою, що ґрунтувалася на ідеях самодисципліни, працьовитості, особистої відповідальності та суспільного блага. Вони вірили, що успіх у житті є відображенням божественного благословення, а моральна поведінка – обов'язковою умовою суспільного порядку (Marty, 1984). Ці принципи стали основою морального кодексу американського суспільства.

Протягом XVIII–XIX століть відбулися так звані Великі релігійні пробудження (Great Awakenings), які посилили релігійний вплив на соціальну сферу. Вони сприяли активній участі релігійних громад у питаннях освіти, скасування рабства, розвитку демократичних інститутів та соціального забезпечення. Релігія сприяла формуванню ключових моральних цінностей у США, які визначають соціальні відносини та правові норми. Серед найважливіших варто виділити такі:

- Працелюбність і відповідальність – протестантська етика сприяла розвитку економічної культури, підприємництва та індивідуальної ініціативи.

- Свобода і права людини – релігійні громади відігравали важливу роль у боротьбі за незалежність США, скасування рабства, громадянські права.

- Благодійність і соціальна відповідальність – релігійні організації традиційно підтримували нужденних, що стало основою для соціального забезпечення.

- Сімейні цінності – більшість релігійних конфесій США підтримували інститут шлюбу та виховання дітей у моральних традиціях (Marty, 1984).

Релігійні традиції вплинули на систему освіти, правову сферу та державну політику. Хоча Конституція США проголосила відокремлення церкви від держави, моральні засади законодавства значною мірою базуються на релігійних уявленнях про добро і зло (Lambert, 2008).

З кінця XX століття в американському суспільстві почалися значні зміни, пов'язані із секуляризацією та зростанням релігійного плюралізму. І саме дослідження Pew Research Center показують, що дедалі більше американців ідентифікують себе як нерелігійні або незалежні від традиційних конфесій (Pew Research Center, 2021). США стають дедалі більш мультикультурною та багатоконфе-

сійною країною, що впливає на зміну моральних норм і толерантність до різних світоглядів. Сполучені Штати Америки з моменту свого заснування стали країною, де релігійна свобода відіграє ключову роль. Основи релігійного плюралізму були закладені ще в колоніальний період, коли переселенці, які втікали від релігійних переслідувань у Європі, шукали можливості для вільного сповідання своїх вірувань. Перші англійські колоністи, зокрема пуритани в Новій Англії, прагнули створити суспільство, побудоване на християнських принципах. Водночас у різних регіонах Америки з'являлися громади католиків, квакерів, лютеран, менонітів та інших релігійних груп.

Прийняття Першої поправки до Конституції США у 1791 році, яка гарантувала свободу віросповідання та відокремлення церкви від держави, створило правову основу для релігійного різноманіття (Каррі, 1993: 146). Це дозволило різним релігійним громадам вільно розвиватися, що сприяло формуванню унікального релігійного ландшафту країни. Сучасна Америка є домом для представників усіх основних світових релігій, а також численних нових релігійних рухів. Основними релігійними групами є:

- Християнство (приблизно 63% населення)
- Протестантизм (баптисти, методисти, лютерани, пресвітеріани, євангельські християни тощо)
- Католицизм
- Православ'я
- Іудаїзм
- Іслам
- Буддизм
- Індуїзм
- Сикхізм, бахаїзм та інші менш численні релігії
- Нерелігійні, агностики та атеїсти (близько 30% населення) (Якобчук, 2025).

Кожна з цих релігійних спільнот має свої традиції, моральні принципи та соціальний вплив, що сприяє багатогранності американського суспільства. Релігійний плюралізм сприяв розвитку культури толерантності та поваги до різних вірувань. У США активно діють міжконфесійні організації, які працюють над створенням порозуміння між представниками різних релігій. Наприклад, Interfaith Alliance та Parliament of the World's Religions сприяють діалогу між християнами, мусульманами, іудеями, буддистами та іншими громадами (Putnam & Campbell, 2010).

Релігія відіграє значну роль у політичному житті країни. Релігійні громади впливають на формування політики через участь у виборах,

лобістську діяльність та підтримку кандидатів, які відстоюють певні моральні та соціальні цінності. Наприклад, консервативні християнські рухи часто виступають проти легалізації абортів та одностатевих шлюбів, тоді як ліберальні релігійні групи підтримують соціальну справедливість та права меншин.

Попри толерантність, багатоконфесійність також створює певні соціальні напруження. Зокрема:

- Конфлікти між консервативними та ліберальними релігійними групами щодо питань гендерної рівності, прав ЛГБТК+ та інших соціальних тем.

- Ісламофобія та антисемітизм, які посилюються після терактів 11 вересня 2001 року та зростання політичного популізму.

- Дискусії щодо ролі релігії в освіті, наприклад, чи варто викладати креаціонізм у школах поряд із теорією еволюції (Putnam & Campbell, 2010).

Попри ці зміни, релігія продовжує відігравати важливу роль у суспільному житті США. Релігійні громади беруть активну участь у благодійності, правозахисній діяльності та громадянських ініціативах. Релігійні традиції продовжують впливати на ключові сфери життя американців.

Інституція шлюбу в США історично базувалася на християнських традиціях, що вплинуло на законодавство. До 2015 року одностатеві шлюби не були легальними в багатьох штатах, оскільки традиційна релігійна доктрина визначала шлюб як союз чоловіка та жінки. Рішення Верховного суду у справі *Obergefell v. Hodges* легалізувало такі шлюби на федеральному рівні, однак дискусії з цього приводу тривають, особливо серед релігійних громад. Питання абортів, евтаназії, використання стовбурових клітин та інших біоетичних аспектів часто розглядаються через призму релігійних поглядів. Наприклад, рішення Верховного суду у справі *Roe v. Wade* (1973) легалізувало аборти в США, але в 2022 році справа *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization* скасувала це рішення, повернувши питання абортів на розгляд окремих штатів. Релігійні групи відіграли значну роль у цьому процесі, активно підтримуючи закони, що обмежують або забороняють аборти (Chaves, 2011).

Освітня система США базується на принципах секуляризму, що означає відокремлення державних шкіл від релігійного впливу. Конституція країни, зокрема Перша поправка, забороняє запровадження офіційної релігії у державних навчальних закладах. Проте релігія все ж відіграє важливу роль у сфері освіти, особливо через діяльність приватних та релігійних навчальних

закладів. Релігійні школи та університети мають значний вплив на виховання молоді в США. Католицькі, протестантські, єврейські, ісламські та інші релігійні заклади пропонують альтернативну освіту, що поєднує академічні дисципліни з духовним навчанням. Вони виховують покоління, яке нерідко займає активну громадську позицію, беручи участь у благодійних, соціальних та політичних ініціативах. Таким чином, хоча державні школи США діють на принципах секуляризму, релігійні навчальні заклади відіграють значну роль у вихованні молоді, забезпечуючи альтернативну освіту, яка поєднує академічні знання та духовні цінності (Marsden, 1994).

Релігійні організації відіграють значну роль у громадському житті США, стаючи рушійною силою волонтерських ініціатив та соціальних рухів. Вони не лише проповідують духовні цінності, а й активно беруть участь у допомозі нужденним, боротьбі за соціальну справедливість та розвитку суспільної солідарності. Релігійні громади організовують численні програми допомоги бездомним, малозабезпеченим, літнім людям та мігрантам. Наприклад, католицька організація *Catholic Charities USA* та протестантська *Salvation Army* забезпечують їжею, житлом та медичною допомогою тисячі американців. Єврейські та мусульманські благодійні фонди також проводять активну діяльність у сферах соціального захисту та гуманітарної підтримки (Finke & Stark, 2005).

Останні дослідження релігійної активності громадян США констатують постійну трансформацію релігійних традицій у США під впливом соціальних, культурних та технологічних змін. Попри загальну тенденцію до секуляризації, багато релігійних спільнот адаптуються до сучасних реалій, зберігаючи свою присутність у суспільному житті. Одним із ключових напрямів адаптації є модернізація релігійних практик. Все більше церков використовують цифрові технології: онлайн-служби, мобільні додатки для молитви, соціальні мережі для поширення духовних послань. Це дозволяє залучати молодь і підтримувати зв'язок із вірянами навіть у періоди криз, як це було під час пандемії COVID-19. Також відбувається перегляд релігійних доктрин щодо соціальних питань. Католицька церква поступово змінює свій підхід до сучасних викликів, адаптуючи послання до нових поколінь. Важливу роль відіграє міжрелігійний діалог, який стає відповіддю на зростаючу мультикультурність американського суспільства (Chaves, 2011). У країні співіснують різні вірування – християнство, іслам, юдаїзм, буддизм, індуїзм, а також альтернативні форми духовності. Взаємодія між релі-

гійними громадами сприяє толерантності та зменшенню конфліктів на релігійному ґрунті. Таким чином, адаптація релігійних традицій у США є складним, але динамічним процесом. Релігія не зникає, а змінюється відповідно до викликів часу, інтегруючись у сучасне суспільство через нові технології, соціальну активність і міжконфесійне співробітництво.

Попри зростання секуляризації, США періодично переживають хвилі релігійного відродження, коли духовність знову набуває важливого значення в суспільному житті. Такі періоди характерні для американської історії, починаючи з Великого пробудження XVIII століття і до сучасних релігійних рухів. Однією з причин цього явища є прагнення людей знайти моральну опору та духовний сенс у часи криз. Соціальні, економічні та політичні потрясіння – від економічних рецесій до пандемій і культурних змін – часто спонукають американців звертатися до релігії. Наприклад, після терористичних атак 11 вересня 2001 року відвідуваність церков тимчасово зросла, а багато людей почали активніше звертатися до молитви та духовних практик. Сучасне релігійне відродження в США проявляється у декількох аспектах. По-перше, спостерігається зростання незалежних християнських громад, які пропонують більш особистісний підхід до віри. По-друге, популярності набувають харизматичні рухи, включаючи мегацеркви, які використовують сучасні технології, музику та інтерактивні методи залучення вірян. По-третє, відроджується інтерес до консервативних релігійних цінностей, особливо серед політично активних груп, які прагнуть відновити традиційний моральний уклад. Окрім християнства, в країні розширюється вплив інших релігійних традицій – ісламу, буддизму, індуїзму та юдаїзму, що сприяє зростанню міжрелігійного діалогу. Водночас дедалі більше американців звертаються до нетрадиційної духовності, включаючи медитацію, містичні практики та нові релігійні рухи (Wilson, 1982). Таким чином, релігійне відродження в США – це не просто повернення до традиційних форм віри, а й їхня еволюція у відповідь на сучасні виклики. Воно проявляється через нові способи духовного самовираження, інноваційні підходи до богослужінь та зростаючий інтерес до духовності в різних її проявах.

Висновки. Релігія відіграє визначальну роль в історії, культурі та соціальному житті США, навіть в умовах сучасної секуляризації та швидких соціальних змін. Незважаючи на зростання релігійного плюралізму та відхід частини населення від традиційних конфесій, релігійні цінності про-

довжують впливати на моральні принципи, законодавство, освіту та громадську активність.

Однією з ключових рис американського суспільства є його багатоконфесійний характер, що зумовлює широкий спектр релігійних переконань та їхній вплив на громадське життя. Християнство, будучи найпоширенішою релігією в США, продовжує відігравати центральну роль у формуванні суспільних норм, хоча й стикається з конкуренцією з боку інших релігій та зростаючого числа нерелігійних громадян. У цьому контексті важливим є баланс між свободою віросповідання та збереженням світських принципів, закладених у Конституції країни.

Сфера права демонструє значний релігійний вплив, особливо щодо питань сім'ї, шлюбу, біоетики та моральних норм. Хоча США офіційно є світською державою, багато правових норм ґрунтуються на релігійних традиціях. Дискусії навколо абортів, прав ЛГБТК+ спільноти, евтаназії та використання біотехнологій часто розгортаються в контексті сучасної культури Америки. Це свідчить про те, що релігія залишається не лише духовним, а й політичним чинником, який впливає на формування державної політики.

Освітня сфера також демонструє значну взаємодію між релігією та державою. Незважаючи на те, що державні школи працюють на принципах секуляризму, приватні та релігійні навчальні заклади відіграють значну роль у формуванні молодого покоління. Вони не лише забезпечують якісну освіту, а й сприяють вихованню моральних та етичних принципів на основі духовних традицій. Однак у цій сфері також тривають дискусії, зокрема щодо викладання креаціонізму, сексуальної освіти та ролі релігії в академічному середовищі.

Громадянська активність є ще одним аспектом, у якому релігія відіграє ключову роль. Багато релігійних організацій беруть активну участь у благодійності, волонтерських ініціативах та соціальних реформах. Вони допомагають нужденним, підтримують мігрантів, організовують гуманітарні місії та виступають за соціальну справедливість. Наприклад, під час кризових ситуацій, таких як пандемія COVID-19 або природні катастрофи, релігійні громади стали важливими центрами підтримки населення, надаючи їжу, медичну допомогу та фінансову підтримку.

З одного боку, процес секуляризації веде до поступового зменшення впливу традиційних релігійних інституцій, особливо серед молодого покоління. Багато американців сьогодні ідентифікують себе як «нерелігійні» або «духовні, але не релігійні», що свідчить про зміну підходів до віри та

релігійної практики. З іншого боку, відродження деяких релігійних рухів та активізація міжконфесійного діалогу вказують на те, що релігія не зникає, а радше трансформується відповідно до сучасних реалій.

Майбутнє релігії в США може піти кількома шляхами. Один із можливих сценаріїв – подальша секуляризація суспільства, що призведе до ослаблення впливу традиційних релігійних інститутів та зростання популярності альтернативних духовних практик. Інший сценарій – адаптація релігійних громад до нових соціальних викликів, що дозволить їм зберегти свій вплив через активну участь у громадських та соціальних ініціативах. Також існує можливість релігійного відродження,

зокрема серед окремих груп населення, що прагнуть повернення до традиційних цінностей у відповідь на глобалізаційні процеси.

Таким чином, релігія в США продовжує відігравати важливу роль у соціокультурному житті, впливаючи на моральні норми, правову систему, освіту та громадську активність. Незважаючи на зміни у релігійному ландшафті, вона залишається важливим чинником, що формує соціальну ідентичність американців, їхні моральні переконання та громадську відповідальність. У майбутньому розвиток релігійних традицій у США залежатиме від здатності релігійних інституцій адаптуватися до змін і знаходити нові способи взаємодії з суспільством у контексті глобалізаційних та культурних трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брукс, Девід. ДНК особистості / пер. Ганна Елланська. К.: Наш Формат, 2017. 376 с.
2. Вебер Макс. Протестантська етика і дух капіталізму / Перекл. з німецької О. Погорілого. Київ: Основи. 1994. 261 с.
3. Каррі Д. П. Конституція Сполучених Штатів Америки : Посібник для всіх / Пер. з англ. О. М. Мокровського. К.: Веселка, 1993. 192 с.
4. Романова О. Релігійний фактор у політичному просторі США. *Політичний менеджмент*. 2004. № 5. С. 107-113.
5. Романова О. Релігія в державних школах США: протистояння чи взаємодія? *Політичний менеджмент*. 2005. № 1. С. 122-126.
6. Сороковський А. Роздуми про церкву в Америці. *Патріярхат*. 2023. 24 червня. URL: <https://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/rozdumy-pro-tserkvu-v-amerytsi/>
7. Якобчук А. Дослідження Pew Research: зниження релігійності в США сповільнилося, але загальний тренд триває. *Слово про слово*. 28 лютого, 2025. URL: <https://slovoproslovo.info/pew-research-religion-usa>
8. Albanese, C. L. *America: Religions and Religion*. Cengage Learning. 2012.
9. Bellah, R. N. *Civil Religion in America*. Journal of the American Academy of Arts and Sciences, 1967, 96(1), 1-21.
10. Chaves, M. *American Religion: Contemporary Trends*. Princeton University Press. 2011.
11. Finke, R., & Stark, R. *The Churching of America, 1776-2005: Winners and Losers in Our Religious Economy*. Rutgers University Press. 2005.
12. Lambert, F. *Religion in American Politics: A Short History*. Princeton University Press. 2008.
13. Marsden, G. M. *The Soul of the American University: From Protestant Establishment to Established Nonbelief*. Oxford University Press. 1994.
14. Marty, M. E. *Pilgrims in Their Own Land: 500 Years of Religion in America*. Penguin Books. 1984.
15. Pew Research Center. *Religion in America: Trends and Demographics*. 2021.
16. Prothero, S. *Religious Literacy: What Every American Needs to Know—and Doesn't*. HarperOne. 2007.
17. Putnam, R. D., & Campbell, D. E. *American Grace: How Religion Divides and Unites Us*. Simon & Schuster. 2010.
18. Smith, C., & Denton, M. L. *Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers*. Oxford University Press. 2005.
19. Stark, R., & Bainbridge, W. S. *A Theory of Religion*. Rutgers University Press. 1987.
20. Wilson, B. *Religion in Sociological Perspective*. Oxford University Press. 1982.
21. Woodberry, R. D., & Smith, C. *Fundamentalism et al.: Conservative Protestants in America*. Annual Review of Sociology, 1998. 24, 25-56.
22. Wuthnow, R. *After Heaven: Spirituality in America Since the 1950s*. University of California Press. 1998.

REFERENCES

1. Bruks, Devid. (2017) DNK osobystosti. [DNA of personality] / per. Hanna Ellanska. K.: Nash Format. 376 [in Ukrainian].
2. Veber Maks. (1994) Protestantska etyka i dukh kapitalizmu. [The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism] / Perekl. z nimetskoi O. Pohoriloho. Kyiv: Osnovy. 261 [in Ukrainian].
3. Karri D. P. (1993) Konstytutsiia Spoluchenykh Shtativ Ameryky : Posibnyk dlia vsikh [The Constitution of the United States of America: A Guide for Everyone] / Per. z anhl. O. M. Mokrovskoho. K.: Veselka. 192 [in Ukrainian].
4. Romanova O. (2004) Relihiyniy faktor u politychnomu prostori SShA. [The religious factor in the US political space] *Politychnyyi menedzhment*. № 5, 107-113 [in Ukrainian].
5. Romanova O. (2005) Relihiia v derzhavnykh shkolakh SShA: protystoiannia chy vzaïmodiia? [Religion in US public schools: confrontation or interaction?] *Politychnyyi menedzhment*. № 1, 122-126 [in Ukrainian].
6. Sorokovskiy A. (2023) Rozdumy pro tserkvu v Amerytsi [Reflections on the Church in America]. *Patriyarkhat*. 24 chervnia. URL: <https://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/rozdumy-pro-tserkvu-v-amerytsi/> [in Ukrainian].

7. Iakobchuk A. (2025) Doslidzhennia Pew Research: znyzhennia relihiinosti v SShA spovilnylosia, ale zahalnyi trend tryvaie. [Pew Research study: decline in religiosity in the US has slowed, but the overall trend continues] *Slovo pro slovo*. 28 Feb. URL: <https://slovoproslovo.info/pew-research-religion-usa> [in Ukrainian].
8. Albanese, C. L. (2012). *America: Religions and Religion*. Cengage Learning.
9. Bellah, R. N. (1967). *Civil Religion in America*. Journal of the American Academy of Arts and Sciences, 96(1), 1-21.
10. Chaves, M. (2011). *American Religion: Contemporary Trends*. Princeton University Press.
11. Finke, R., & Stark, R. (2005). *The Churching of America, 1776-2005: Winners and Losers in Our Religious Economy*. Rutgers University Press.
12. Lambert, F. (2008). *Religion in American Politics: A Short History*. Princeton University Press.
13. Marsden, G. M. (1994). *The Soul of the American University: From Protestant Establishment to Established Nonbelief*. Oxford University Press.
14. Marty, M. E. (1984). *Pilgrims in Their Own Land: 500 Years of Religion in America*. Penguin Books.
15. Pew Research Center. (2021). *Religion in America: Trends and Demographics*.
16. Prothero, S. (2007). *Religious Literacy: What Every American Needs to Know—and Doesn't*. HarperOne.
17. Putnam, R. D., & Campbell, D. E. (2010). *American Grace: How Religion Divides and Unites Us*. Simon & Schuster.
18. Smith, C., & Denton, M. L. (2005). *Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers*. Oxford University Press.
19. Stark, R., & Bainbridge, W. S. (1987). *A Theory of Religion*. Rutgers University Press.
20. Wilson, B. (1982). *Religion in Sociological Perspective*. Oxford University Press.
21. Woodberry, R. D., & Smith, C. (1998). *Fundamentalism et al.: Conservative Protestants in America*. Annual Review of Sociology, 24, 25-56.
22. Wuthnow, R. (1998). *After Heaven: Spirituality in America Since the 1950s*. University of California Press.